

(Οχυρό). Κατακόρυφος: ὑπόγειος σιγκοινωνία διὰ τὴν ἐγκατάστασιν ἐστίας ὑπονόμου. Ἐν συστήματι ἢ δικτύῳ ὑπονόμων και ἀνθυπονόμων ἡ σιγκοινωνία γίνεται διὰ κατακορύφων φ. καὶ ἀριζοντίων στοῖν. Τὰ φ. ἐπενδύονται διὰ σανίδων στερεομημένων ἀπὸ αποστάσεως εἰς ἀπόστασιν διὰ τελλάρων. Διὰ μικρῶν διαστάσεις αἱ σανίδες παραλείπονται. Ἀναλόγως τῶν διαστάσεων αὐτῶν τὰ φ. διαιροῦνται εἰς μεγάλα πλάτους 1 μ. 32, μεσά πλάτους 1 μ. 04, μικρὰ 0 μ. 87, φ. μπούλ 0 μ. 80 καὶ φ. ἐγκιβωτισμένα διὰ πλασίων μικροῦ κλάδου 0 μ. 35. Z.N.

(Πυρ). Μέγα δοχεῖον ἔκ χάλυβος, τοποθετούμενον ἐντὸς τοῦ ἑδάφους καὶ χρησιμεύον διὰ τὴν ἐντὸς αὐτοῦ ἐν θερμῇ διάρρηξιν τῶν ὄβινων καὶ βοιβίδων πρὸς ἔξακριψιν τοῦ τρόπου τεμαζούσης αὐτῶν. Τὰ φ. ταῦτα ἐνίστε πληροῦνται καὶ διὰ λεπτῆς ἄμμου, τὰ δὲ τεμάχια τῶν διαφοργηνών οἱδίων περισυλλέγονται μετὰ ταῦτα διὰ κοσκινίσματος καὶ κατανέμονται εἰς κατηγορίας, ἀναλόγως τοῦ βάρους αὐτῶν. Η διάρρηξις ἐπιτυγχάνεται εἰτε διὰ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος καὶ ἡλεκτρικοῦ καφυλίου, εἰτε διὰ βραδυκαντόστου πυρανθρωποῦ συγνίσιν ιετά σιγνήθησον πυροσκοπητοῦ. Α.Σ.

Φρεάτιον (*Nauτ.*). Χώρισμα ἐν τῷ κύτει τοῦ πλοίου πρὸς ἐναπόθεευν τῆς ἀλύσου τῶν ἄγκυρῶν. Ὑπάρχουσι δύο τοιαῦτα φ. ἐν ἑκατέρᾳ πλευρᾶς τοῦ πλοίου, διὰ τῆς ἀλύσου ἑκατέραις τῶν ἄγκυρων. Συγχωνωνούσι δὲ μετά τοῦ καταστρώματος δι' ὅφθαλμον (βλ. λ.), δι' ὃν διέρχεται ἡ ἀλυσίδος κατά τὴν πόντισιν ἡ ἀνέλκυσιν τῆς ἄγκυρας. Γ.Ν.

Φρεγάς ή **Φρέγατα** (*Frégate*). Η Γαλλική ἐπωνυμία *frégate* έλληφθη ἐκ τῆς θαλασσίας ὄρνιθος «ὁ ἀλιάτεος»⁽¹⁾. Έκαλετο οὕτω πολεμικὸν σκάφος μικρὸν καὶ ταχύπλουν τῆς ἐποχῆς τοῦ κωτίρους ναυτικοῦ, χρησιμεύον τυρίων ὡς ἀγγελιοφόρον τοιαύτου φ. ἀναφέονται συνοδεύονται τὸν στόλον τῆς Ιερών Συμπαχίας κατὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Ναυπάκτου (βλ. λ.), ἷσαν δ' αἱ φ. μικρότεραι τῶν Βριγαντίνων (βλ. λ.). Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ιστιοφόρου ναυτικοῦ, φ. ἔκαλετο πολεμικὸν πλοῖον τρίστηγλον (βλ. λ.), ἔχον σταυρώσεις καὶ εἰς τοὺς τρεῖς ἰστούς. Κατ' ἀρχὰς (περὶ τὰ μέσα τοῦ 1^{ου} αἰώνος) ἡ φ. ἵσαν μικρὰ σκάφη 100—2000 τόννων ἐκτόπισματος, ὡς ἀνιχνευτικά καὶ ἀγγελιοφόρα χρησιμοποιούμενα, ἔτι δὲ ὡς πλοῖα καταδρομῆς ἡ πειρατείας, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως τὸ τε ἐκτόπισμα καὶ τὸ πυροβολικόν τῶν φ. ηγένεται διατιθέμενον ἐπὶ καὶ ὑπὸ τὸ κατάστρωμα καὶ διὰ τοῦτο καὶ «μονόχροτον» καλεῖται, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ πλοῖα, τὰ ἔχοντα πυροβολεῖα εἰς δύο ή τρία ὑπὸ τὸ ἀνώτερον καταστρώματα, τὰ καὶ δικροτα ἡ τρίκροτα καλούμενα. Οὔτως, ἐνῷ κατ' ἀρχὰς είχον 18 πυροβόλα εἰς τὸ πυροβολεῖον καὶ 8 εἰς τὸ κατάστρωμα, σὺν τῷ χρόνῳ ἐφθασαν νά ἔχωσι 40—70 ἐν συνόλῳ πυροβόλα. Αἱ φ. δὲν ἵσαν πάντοτε τοιαύτης δυνάμεως, ὥστε νά δύνανται νά λαμβάνουν μέρος εἰς τὰς ἐπιποτάξεων γανμαχίας, οὐχ ἵττον ὅμις τὰς μεγαλειτέρας τῶν ὑπηρεσιῶν προσέφερον εἰς τοὺς Ιστιοφόρους στόλους, διότι ἡ φ. ἱτο τὸ ἴσχυρότατον τῶν ἀνιχνευτικῶν σκαφῶν, ἀνάλογον πόσι τὰ σημερινά «εὐδρομια μάχης», ἐχομενοποιεῖτο δὲ, πλὴν τούτοι, καὶ εἰς τὴν καταδίωξιν τοῦ ἐμπορικοῦ στόλου τοῦ ἀντιπάλου, τὴν κατὰ τῶν ἔχθρικῶν παραλίων καταδρομήν, τὴν συνοδείαν τῶν μεταγωγικῶν πλοίων, τὴν καταδίωξιν τῆς πειρατείας, τῆς σωματεμπορίας κλπ. Σὺν τῷ χρόνῳ ἐνισχύθη ἐπὶ τοσούτον, ὥστε διὰ φ. συνετελούντο καὶ σπουδαιότερα πολεμικά ἔργα. Οὔτως ἐν Ναυαρίνῳ φ. ἐπέβαινεν ὁ Γάλλος ναύαρχος ἐν Ναυπάκτῳ ἡ φ. «Ἐλλάς» μόνη σκεδόν ἀναγκάζει, ἐν βραχεῖ, τὸ φρούριον γά ὑποστείλη τὸν Ὁθωμανική σημαίαν, ἐν δὲ τῷ μεξικῷ τὸ δυσπόλιθον φρούριον τὸν Αγ. Ιωάννον τῆς Οὐλάσας ἐπεσεν ὑπὸ τὰ βλήματα στόλου ἐκ φ. ἀποτελούμενου. Τῆς φ. ἡ ἴσχυς ηγένεται ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ ἀτμοῦ ὡς κινητηρίου δυνάμεως. Κατὰ τὰ ποδῶν ταῦτα ἐτη τῆς συνεργασίας Ιστίων καὶ ἀτμοῦ οἱ Γάλλοι διέκρινον τάς φ. εἰς τέσσαρας τάξεις, ὃν ἡ α' ἐφερεν 60 πυροβόλα (32 εἰς τὸ πυροβολεῖον καὶ 28 εἰς τὸ κατάστρωμα), ἡ β' 50 (28+24), ἡ γ' 44 (26+18) καὶ ἡ δ' 40 (24+16). Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰώνος οἱ Γάλλοι, οἱ Αιγύπτιοι καὶ οἱ Τούρκοι ἐναυπηγήσαν φρεγάτας, φερούσας ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τόσα πυροβόλα, ὅσα καὶ ἐν τῷ πυροβολεῖῳ ἀληθεῖς δικόρους φρεγάτας, ἃς οἱ ναυτικοὶ τῆς Ἐλλην. ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ἀπεκάλουν «Δελίνια» (πιθανῶς ἐκ τοῦ *fregate de ligne* = φρεγάτα τῆς γραμμῆς), βλ. λ. Δρόμοι, Δίκροτον, Ἰστιοφόρον, Ναυτικόν, Τρίκροτον.

Φρειδερίκος. "Ονομά διαφόρων ἡγεμόνων καὶ ποιγχήπων, ὃν σπουδαιότεροι οἱ ἔξης: 1) Αὐτοκράτορες Γεωμαρίας.—Φ. Ι ὁ Βαρβαρόσσας (πυρογένειος-*Barberousse* 1121-1190). Διαδεχθεὶς τὸν θείον του Κονράδον III εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τοῦ 1152. Καταπνίξας ἐπανάστασιν τῶν παραρρησιῶν χωρῶν, ἀνέλαβεν εἴτα επανευλημένας ἐκστρατείας ἐν Ἰταλίᾳ καὶ κατέστρεψε τὸ Μιλάνον (1162). Μετά τὴν ἐν Λενιάνῳ ἱττάν του ὅμως (1176), ἡναγκάσθη ἡ ἀναγνωρίση τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Λομβαρδικῶν πόλεων, ὑπογράψας τὴν ἐν Κωνσταντίᾳ συνθήκην (1183), ἡτις ἀπέτελεσεν εἶδος συμβιβασμοῦ τῶν αὐτοκρατορικῶν πονηριῶν μετὰ τῶν Ἰταλικῶν ἐλεύθεριῶν. Τῷ 1189 μετέσχε τῆς Γ' σταυροφορίας καὶ τῷ 1190 καπηγαγε τὴν νίκην τοῦ Ἰκονίου, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπνίγει ἐν Κιλικίᾳ εἰς τὸν ποτ. Σελέφ (ἀρχ. Καλυκάδον). **Φ. δ ΙΙ** (1194-1250) Βασιλεὺς τῆς Σικελίας ἀπὸ τοῦ 1211, ἐγένετο βασιλεὺς τῆς Γερμανίας τῷ 1215, ἐκστρατεύσας ἐκ Σικελίας καὶ ἐκδιώξας τὸν σφρετούθεντα, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς του Ἐρρίκου VI, τα ἡγεμονικὰ δικαιαίωματα "Οδωνα τῆς Βρούνορίκης. Τῷ 1220 ἀνεκριθῆναι αὐτοκράτορα, τῇ συνδρομῇ τοῦ Πάπα Όρωρου Γ', εἰς ὃν ὑπερσέχθη νὰ μετάσχῃ τῶν σταυροφοριῶν. Μή τηρίσας τὴν ηποχεῖν τουταύτην, ἀφωρισθήν ὑπὸ τοῦ Πάπα Τζηρούλιον Δ', καθ' οὗ δ. Φ. ἐξεστρατεύεσθαι ταλαβῶν τὴν Ρώμην. Τῷ 1228 ἀνέγγρωσε διά τους Ἀγ. Τό-

ποις, μετασχών τῆς ΣΤ' σταυροφορίας, κατέλαβεν ἀμαζητί τὸ Ιεροσόλυμα καὶ εστεφθῇ αὐτόθι βασιλεὺς. Συνδιαλαγεῖς μετὰ τοῦ Πάπα, ἐτανήλυε τῷ 1230 εἰς Γερμανίαν. Μετὰ βραχεῖν κατά τῶν Λομβαδῶν ἐστρατειαν, πειρετάκη ἐκ νέου εἰς πόλεμον μετὰ τοῦ Πάπα Ἰνοκεντίου τοῦ Δ', ὃν συνέχειο μετὰ πείσματος μέχρι τοῦ θανάτου του (1250). **Φ. III** δ ὁ δραΐος, δούκ^ς τῆς Ανστρίας καὶ αὐτοκράτορ^ς τῆς Γερμανίας ἀπὸ τοῦ 1311—1330 (βλ. κατωτέρω Ανστρίας ἡγε.). **Φ. δ III** δ ἐλεγχικός, ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ἀψβούργων (1415—1493), αὐτ. ἀπὸ τοῦ 1140. **Φ. δ Γ'** **Χοεντζόλερν** βλ. κατω-

τέρω ἡγεμ. Πρωσίας. 2) Δούκες καὶ Αὐτοκρ. Αὐθοριάς.—Φ. I δικαδολικὸς ἢ εὐσεβῆς (1174 — 1198). Κατά τὴν πρόσκλησιν τοῦ Πάπα διὰ τὴν Δ' Σταυροφορίαν, ἀπῆλθε τοῦ 1197 εἰς τοὺς Ἀγίους Τόπους, ὅπου καὶ ἀπέθυνε. Φ. δ II δ μαχητῆς, ἀνελθὼν εἰς τὸν θρόνον τῷ 1236. Φρ. III δ Θρασός (1286-1330). Υἱὸς τοῦ αὐτοκρ. Αλέξαρτον I, αἰχμαλωτισθείς ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου τῆς Βανανίας κατὰ τὴν μάχην του πάντα τῷ 1322, λεπτονθεοῦσθαι ὑπὸ δρόσους, οὓς ὁμώς δὲν ἐδέκει ὁ ἀδελφός του, Λεοπόλδος, δι' ὃ δ Φρ., τηρῶν τὸν λόγον του, ἐπανῆλθε παρὰ τῷ Λουδοβίκῳ,

τινα καταστή και πάλιν αἰχμάλωτος του. Ο Λουδοβίκος, θαυμάσας τὴν συνέπειαν του, οὐ μόνον δὲν ἐδέχθη τὴν ἔκουσιάν αἰχμαλωσίαν του, ἀλλὰ καὶ ἐγένετο στενὸς φίλος του. Φρ. γ' δ' Ἀρχαῖος. Λνείθων εἰς τὸν θρόνον τῷ 1140 καὶ ἀποθ. τῷ 1493.8) Ἐκέπονος Βερ-δεμπιόνος Φρ. Χοεζόλερ. Βορυγάθος τῆς Βιρτεμβέργης. Διοι-σθεῖς τῷ 1111 ἡγεμών τοῦ Βασιλευμπιόνογου, ἔλαβε τῷ 1415 τὸν

τίτλον τοῦ μαρκήσιος καὶ τῷ 1117 τὸν τοῦ ἐκλέκτορος. **Φρ.** Γουλιέλμος. Ανὴρ θεός τὸν ψρόνον τῷ 1610, ὡργάνως τὸν πρωσικὸν στρατὸν καὶ ἔδεχθη ἐνίενως τῷ 1685 τοὺς καταφυγόντας ὑπὲρ ἐκ Γαλλίας διαμαρτυρούμενους: ἀπέν. τῷ 1688. **Φρ. III.** Οἱ ἀπὸ τοῦ 1701 Φρ. I τῆς Πρωσίας. 1) ἕκλεκτός καὶ βασιλεὺς τῆς Σαξωνίας. **Φρ. I** διλεπτεῖς (1369–1428)–**Φρ. II** (1411–1461), ὅστις, ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν τους ἡναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ καὶ νὰ ἀπαστραφῇ τὸ μοναχικὸν σχῆμα. **Φρ. III** δι Σοφᾶς (1463–1525), διεξαγαγών τὸν ἐσωτερικὸν ἐν Γερμανίᾳ πόλεμον, τὸν ἀποκληθέντα «πόλεμον τῶν χωρικῶν». **Φρ. Αὔγουστος I** (1750–1827). Πιστὸς φίλος τοῦ Μεγ. Να-

πολέοντος. Γενόμενος ἔκλεκτωρ τῷ 1768, μετέσχε τοῦ περὶ διαδοχῆς τῆς Βαυαρίας αἰτολέμουν κατά τῆς Αύστριας (1778). Μετέσχεν ἐπίσης ^{τὸν} κατά τῆς Γαλλίας πολέμουν, ἀλλὰ, μετά τὴν μάχην τῆς Ιένας, δηλώσας φιλίαν τῷ Ναπολέοντι, ἀνεκριθήσθη ὑπὲρ αὐτοῦ βασιλεὺς τῆς Σαξωνίας (1806), παρέμεινε δ' αὐτῷ πιστὸς μέχρι τελεοῦς. Προσχωρήσας εἰς τὴν ὁμοσπονδίαν τοῦ Ρήγου, ἔλαβε τὸ δουκάτον τῆς Βαρδοβίας (1807). Τῷ 1^ο Ιανουαρίου, ἀπεκατεστάθη ὅμιλος βασιλέων εἰς τὸν θρόνον του. **Φρ. Αὔγουστος II** (1797–1854). 'Ανεψιός τοῦ προτιγούμενού, ἀνελθὼν εἰς τὸν θρόνον τῆς Σαξωνίας τῷ 1836. 5) Ἐκλ. **Ρήγων**—**Φρ. Ι Δ Νικητῆς** (1455–1476) ἐπὶ τῶν ὥμερῶν τοῦ δοπίου ἔλαβε χώραν ὁ πόλεμος τοῦ Παλαιτινάτου, καθ' ὃν ὁ Φρ. ἐνίκησε καὶ ἡγμαλώτισε τοὺς κόμιτας τῆς Βυζαντίου Οὐλερίχ καὶ τῆς Βάδης Κάρολον. 6) Ἐκλ. **Παλαιτῖνος**—**Φρ. ΙΙ** (1482–1556), δοτίς διώκησε τὸν στρατὸν τοῦ Καρόλου Ε' κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων πολιορκίαν τῆς Βιέννης. **Φρ. ΙΙΙ Δ Εὐσεβῆς** (1515–1576). 7) **Βασ. Βοημίας**—**Φρ. ΙV** (1596–1632). Ἐκλέκτωρ τῆς Βοημίας, γενόμενος βασιλεὺς αὐτῆς μετά τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκρ. Ματθίου. Ἡττηθεὶς παρὰ τὴν Πράγαν ὑπὸ τοῦ Φεδονίανδου ΙΙ, ἀπώλεσε τὸν θρόνον τῆς Βοημίας καὶ τὸ ἔκλεκτοπάτον του. 8) **Βασιλεὺς Βυζαντίου**—**Φρ. Ι Δ Σεργίους Γερμανίου Κάρολος I** (1754–1816). 'Υ-

εμβέργης—Φρειδερίκος Γουλιέλμος Κάρολος Ι (1764-1816). Υπηρετήσας εις τὸν πρωτικὸν στρατὸν κατὰ τὸν πόλεμον διαδόχης Βαναρίους ὑπὸ τὸν Φρ. τὸν Μεγάλον, ἐγένετο ὑποστράτηγος. Εἶτα εἰσῆλινε εἰς τὴν ὑπερσίαν τῆς Ρωσίας, ὡς ἀντιστράτηγος καὶ διωρίσθη διοικητής τῆς Φινλανδίας. Βραδύτερον ἀπέουνθη εἰς Λονδίνον. Τῷ 1797 διεδέχθη τὸν πατέρα του δοῦλα τῆς Βιοτερβέργης καὶ τῷ 1803 ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ ἑκλεκτοροῦ. Τῷ 1806 συμφέρει ψήσει μετά τοῦ Μ. Ναπολέοντος καὶ ἀγενηράχθη βασιλεὺς, δόσας καὶ τὴν θυγατέρα του σύζυγον τοῦ Ιερωνύμου Βοναπαράτου Παρθένεινε πιστὸς εἰς τὸν Ναπολέοντα μέχρι τῆς μάχης τῆς Λειψίας.

πόπτε τροφεγχόησεν εις τὸν κατ' αὐτὸν συνασπισμὸν. 9) Φτι. Εσ-
της. Φρ. Γουλιέλμος Ι (1802—1875). Γενόμενος ἐπόκτητος τοῦ 1814.
Κατὰ τὸν πολέμον τοῦ 1866, ταχθεὶς παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Αὐστρίας,
ἐπώλεσε μετὰ τὴν ήταν ταύτης τὸ ἐκλεκτοράτον τοῦ 10) Μ. Δούξ

(1) Във всички дни л. Падчика гл. 337.